

PREDGOVOR PRIREĐIVAČA

Predavanja o Nietzscheu Vanja Sutlić je držao na Fakultetu političkih znanosti (tada: nauka) u razdoblju od 18. do 30. travnja 1977. Predavanja su u užem krugu slušatelja kolegija magnetofonski snimana te su zatim fonetski zapisi strojno upisivani. Tako nastali tekst predavanja (označimo ga kao „prvi rukopis“, R1), opsega 188 stranica kucanog teksta, Sutlić je zajedno sa svojom tadašnjom suradnicom gđom. Biserkom Derbohlav podvrgao dosta temeljitoj reviziji, koja se sastojala prvenstveno u ispravljanju formulacija, razdiobi teksta u ulomke odnosno pasuse, prebacivanju dijelova teksta u podrubne bilješke, a u rijetkim slučajevima i uklanjanju određenih dijelova teksta. Iz tih i sličnih zahvata proizašao je drugi rukopis (R2), opsega 215 stranica kucanog teksta, koji se može smatrati autorski ispravljenim, dopunjenim i doradenim te je kao takav poslužio kao osnova pri priređivanju ovog izdanja.*

Vanja Sutlić je kasnije (nije nam poznato kada) tako dotjerani rukopis priložio svojem zahtjevu za odobrenje rada na znanstvenom projektu „Paralela Nietzsche – Marx. Kritičke primjedbe uz lektiru Nietzschea i njegovih mjerodavnih interpretata, kao i neke konzekvence Marxove mi-

---

* Treba napomenuti da i tekst prvog predavanja rukopisa R2 sadrži stanoviti broj manjih intervencija, od kojih su osobito one na prve četiri stranice teksta nedvojbeno Sutlićevi vlastiti olovkom pisani ispravci, što je pri priređivanju ovog izdanja uzeto u obzir. U (rijetkim) slučajevima kad se te naknadne intervencije u oba rukopisa čine filozofijski značajnima na njih je upozoreno u opaskama priređivača. Također se u takvim pojedinačnim slučajevima navodi izvorni tekst u R1, koji je u R2 izmijenjen.

sli“, koji je prijavio Znanstveno-istraživačkom vijeću Fakulteta političkih nauka, očito s nakanom da nakon eventualnog daljnjeg rada na njemu priredi monografsku knjigu za objavljivanje, do čega međutim iz nama nepoznatih razloga nije došlo. Kad su početkom 2014. godine Sutlićevi nasljednici njegovu ostavštinu predali na pohranu Institutu za filozofiju, dio koji se odnosio na Nietzscheovu filozofiju raspoređen je u pet kartonskih mapa (br. 5, 5a, 5b, 6 i 7), od kojih dvije, naime mape 5 i 6, sadrže navedene rukopise R1 i R2. Sadržaj ostalih mapa je sljedeći: U mapi 5a nalaze se Sutlićevom rukom olovkom pisani kraći tekstovi s bibliografijom Nietzschea te prikazima Finkove, Heideggerove, Volkmann-Schluckove i Müller-Lauterove interpretacije Nietzschea, koji su očito napisani kao osnova za izlaganje u predavanjima. U mapi 5b je Sutlićevom rukom olovkom pisani prijevod prvih 43 aforizama Nietzscheova djela *S onu stranu dobra i zla*. Mapa 7 sadrži kopiju rukopisa R2 i dvije kucane stranice nedatiranog teksta recenzije tog rukopisa, koju je za potrebe prijave Znanstveno-istraživačkom vijeću Fakulteta Političkih nauka napisao prof. dr. Branko Despot.

Digitalni upis rukopisa R2 izveden je u Institutu za filozofiju tijekom 2014. godine pod vodstvom priređivača ovog izdanja. Podrobnim pregledom digitaliziranog teksta pokazalo se da u njemu, usprkos učinjenih ispravaka u odnosu na R1, još uvijek nerijetko ima potrebe za daljnjim popravljanjem i dotjerivanjem teksta za objavljivanje, što nije neobično uzme li se u obzir mnoštvo mogućih prigoda za pogreške u svim fazama nastanka rukopisa R2, dakle već od zapisivanja fonetske snimke predavanja pa sve do digitalizacije tih zapisa. Intervencije samog profesora Sutlića i njegove suradnice u R1 očito nisu bile dovoljno radikalne i temeljite da bi uklonile nerijetke pogreške, nejasne i neodređene formulacije, nepotpuno i nedosljedno navođenje, stilski nezgrapnan red riječi, nemali broj poštapalica, ponavljanja i sl. Za pretpostaviti je da je Vanja Sutlić taj dio konačne redakture teksta kanio izvesti u završnoj pripremi za objavljivanje u obliku knjige.

Utoliko se pokazalo nužnim preuzeti odgovornost i brižljivo intervenirati u tekst svugdje gdje ga je trebalo konačno učiniti podobnim za objavljivanje. *Tacite* su ispravljene očite takozvane materijalne pogreške, tekst je stilski dotjeran, upotpunjen je i ujednačen način navođenja te pisanja imena, izričaj je (osim tamo gdje Sutlić izričito i uz priloženu argumentaciju inzistira na vlastitim rješenjima; na primjer govoreći i pišući „prelaz“, „prepor“ i sl.) formalno prilagođen današnjem standardu hrvatskog jezika, ujednačen je način pisanja stranih riječi, osobito njemačkih

i grčkih, razdioba teksta u ulomke je što je više moguće usklađena s mišaoim tijekom izlaganja i sl. Stanovit broj priređivačevih intervencija, uglavnom pojašnjenja, dodatnih bibliografskih navoda i potrebnih prijevoda, dan je u podrubnim bilješkama s oznakom asteriska (*) i uz oznaku „op. prii.“. Pri svemu tome pomno se pazilo da se ni u kojem slučaju ne naruši tijek misli i ne iskrivi pravi smisao mišljenog i rečenog. Je li i u kojoj je mjeri to uspjeło, priređivač ne smije sam suditi, premda se smije tomu nadati. Neka bude slobodno ovdje ponoviti riječi kojima je svojedobno popratio jedno ranije izdanje djela iz Sutlićeve ostavštine: „Zaključno se može reći da javnosti predajemo tekst predavanja koji što je moguće vjernije reproducira ono što je Vanja Sutlić u predavanjima doista izgovorio, pritom u obliku za koji smijemo vjerovati da se što više približava onomu koji bi mu sam filozof dao danas pri vlastitoj konačnoj redakaturi.“*

Što se tiče razdiobe u zasebna predavanja, pokazalo se da je ta razdioba u rukopisu R1 dosta problematična. Tekst je tamo podijeljen u predavanja od prvog do desetog, premda zapravo sadrži samo njih sedam. Četvrto, osmo i deveto predavanje nisu izdvojena datiranim naslovom poput ostalih. S druge strane, iz cjelokupnog tijeka predavanja nedvojbeno je da ta predavanja ne nedostaju, da je dakle cjelina predavanja potpuna i cjelovito zaokružena. Ostaje pretpostaviti dvoje, naime ili to da već pri prvom zapisivanju teksta na osnovi preslušavanja magnetofonske snimke predavanja cezure među njima i prijelazi na novo predavanje nisu točno uočeni, ili pak da su kasnijim predavanjima zabunom pripisani veći brojevi od stvarnih. Prvu mogućnost čini vjerojatnijom činjenica da otprilike nakon druge trećine sedmog predavanja Sutlić u prvom rukopisu (R1) izričito kaže da će sljedeći put nastaviti s upravo izlaganom temom, što znači da bi tu trebalo biti prekinuto sedmo i započeto osmo predavanje, premda se u rukopisu tekst sedmog predavanja nastavlja. Da je problem uočen već pri ispravljanju prvog rukopisa (R1) vidi se iz toga da je uz naslove sedmog i desetog predavanja olovkom stavljen znak upitnika. Da bi se izbjegli svi nedorazumi koji bi mogli proisteći iz tako nejasne situacije, odlučio sam na spomenutom mjestu prihvatiti cezuru između sedmog i osmog predavanja te zatim cjelokupni tekst – kako je to učinjeno u rukopisu R2 – raščlaniti u deset predavanja označenih samo rimskim brojkama.

---

* Predgovor priređivača, u: Vanja Sutlić, *Predavanja o Hegelu (1968–1969)*, priredio Damir Barbarić, Institut za filozofiju: Zagreb 2016, str. 7.

Pojedinačna predavanja u oba rukopisa nemaju naslove. Povremeno se unutar predavanja javljaju naslovi odnosno podnaslovi koji поближе označavaju osnovnu temu teksta koji slijedi, no ti naslovi očito nisu plod općenite sustavne raščlambe teksta, pa ih nisam smatrao potrebnim preuzeti u konačnu verziju priređenu za objavljivanje. Misaoni tijek cijelog izlaganja dovoljno je jasan i odvija se u očitom kontinuitetu, bez prekida, cezura i lakuna, tako da sam smatrao prikladnim u knjizi zadržati i očuvati plodotvorni dojam živog i neposrednog, a ujedno duboko misaonog usmenog izlaganja, po čemu je Vanja Sutlić bio poznat i kao predavač iznimno cijenjen.

Prijedlogu projekta izrade monografije Sutlić je priložio sljedeći vlastoručno pisani plan buduće monografije:

I. Uvod

- a) Načela interpretacije (što znači filozofijska i metodologijska razina analize i prikaza; istraživanje i sustavni prikaz)
- b) Mjesto Nietzschea u povijesti filozofije (post-hegelovska filozofija, filozofija krize i filozofija kao kritika, toponomija)
- c) Suvremenici: Nietzsche – Marx (što znači povijesna paralela; značenje pitanja u naslovu)
- d) Relevantna literatura

II. Interpretacija i kritika

- a) Fink
- b) Heidegger
- c) Volkman-Schluck
- d) Müller-Lauter
- e) Löwith i literatura
- f) Bifurkacije u takozvanoj marksističkoj interpretaciji (1. Bloch, K. Eisner, Landauer, Trocki itd.; 2. Lukács, H. Malorny itd.)
- g) Naši autori: Grlić, Milošević, Đurić
- h) Moja interpretacija

III. Zaključak o interpretaciji paralele Nietzschea i Marxa

IV. Nietzscheov preobražaj načela individuacije

Nietzscheova kritika načela
Prevladavanje i preobražaj

V. Nietzsche – misao bivanja kao života i životno iskustvo

Nihilizam – volja za moć – vječno vraćanje jednakog – nadčovjek
(simboli za .... ili bitna kazivanja (imena))

VI. Nietzsche i suvremenost – povijesno mišljenje

Iz konačnog rukopisa (R2) vidljivo je da su od tog plana u njemu izvedeni dijelovi pod oznakama I. do III. – s izuzetkom II. g) – dok su dijelovi s oznakama IV. do VI. ostali neizvedeni. Unatoč tome smije se smatrati da je tekst rukopisa koherentan te sustavno zaokružen i dovršen, što je očito već i iz toga da se posljednjem predavanju bez teškoća može pripisati karakter zaključka, što jasno sugerira i riječ „zaključak“ u R1 olovkom dopisana uz njegov početak. Tim više što se pri pomnijem čitanju tog predavanja stječe dojam da je Sutlić u njega, doduše samo anticipatorno i više u formi nagovještaja, ugradio neke od misli koje su trebale biti pojmovno razrađene i sustavno izvedene u planiranim dijelovima monografije pod IV, V i VI.

Digitalni upis rukopisa R2 najvećim je dijelom za vrijeme svojega volonterskog rada u Institutu za filozofiju izvršio gosp. Mihovil Lukić, na čemu mu i ovom prigodom zahvaljujem. Također zahvaljujem gđi. Ivani Sutlić-Perić i gosp. Vanji Sutliću ml., nasljednicima Vanje Sutlića, na prepuštanju prava na objavljivanje rukopisa.

Zaključujući popratnu recenziju rukopisa R2 u svrhu Sutlićeve prijave za znanstveno-istraživački projekt, Branko Despot je napisao: „Iako je rad već sada opsežan, mišljenja smo da bi konsekvencije misli izloženih u radu trebalo razraditi do kraja, te bi u tome slučaju to unutar projekta mogla biti zasebna knjiga, koja bi sadržavala zaokruženu cjelinu i bit Nietzscheove filozofije, njegovu pravu srodnost s Marxom, i bilo bi poticaj buđenju sluha za ono što je u filozofiji danas bitno.“

Nadati se da bi nakon više od tri desetljeća što Vanja Sutlić nije među nama tom „buđenju sluha“ mogla dijelom doprinijeti i ova publikacija.

Damir Barbarić